

A Nemzetközi Talajtani Társaság Szikes Albizottsága Európai Munkacsoportjának Értekezlete

Smolenice (Szlovákia) 1970. február 24—26.

A Nemzetközi Talajtani Társaság Szikes Albizottsága Budapesti Vezetőségi Ülésén (1967) határozatot fogadott el a Szikes Talajok Világtérképének megszerkesztésére. A munka az Albizottság elnökének SZABOLCS ISTVÁNNak a vezetésével, területi koordinátorok közvetlen irányításával, munkacsoportokban folyt és folyik (Európa, Afrika, Közékelet, Észak-Amerika, Dél-Amerika, Szovjetunió ázsiai része és Távolkelet, Ázsia, Ausztrália).

Az Európai Munkacsoport különösen élénk tevékenységet fejtett ki Európa Szikes Talajterképének megszerkesztése érdekében. A munkában résztvevő országok felelős vezetői több nemzetközi rendezvényen (Munkacsoport Értekeztet Novi-Sad 1968. V., Nemzetközi Talajtani Társaság IX. Kongresszusa Adelaide 1968. VIII., Munkacsoport Értekeztet Budapest 1968. XII., Albizottság Szimpóziuma Jereván 1969. V.) számoltak be tevékenységükről, vitatták meg a térkép megszerkesztése során felmerülő kérdéseket, hangolták össze munkájukat.

A munka eredményeképpen — több módosítás, kiegészítés és változtatás után — elkészült Európa Szikes Talajainak Térképe 1: 5 000 000-s léptékben. A térképen a szikes talajok az alábbi osztályozás szerint kerültek feltüntetésre:

1. Saline soils (kloridos, szulfátos sós talajok, szoloncsákok).

2. Alkali soils (nagy kicserélhető Na^+ -tartalmú és/vagy nagy nátriumhidrokarbonát és/vagy nátriumkarbonát tartalmú talajok)

A) Alkali talajok szerkezetes B-szint nélkül (szódás szoloncsákok),

B) Alkali talajok szerkezetes B-szinttel (szoloncsák-szolonycécek, szolonycécek, szologyok)

a) felszíntől karbonátos talajok

b) nem felszíntől karbonátos talajok.

3. Potenciális szikes talajok.

Megkülönböztetésre kerültek azon területek, ahol az összterület 20—50%-t, illetve

ahol 50%-nál nagyobb részét borítják a szikes talajok fenti típusai.

A Szikes Albizottság Európai Munkacsoportja Értekeztetének (Smolenice, Szlovákia, 1970. II. 24—26.) egyik fő célja az elkészült térkép végleges megvitatása, jóváhagyása volt, az anyag ugyanis a közeljövőben az UNESCO kiadásában nyomtatásban is megjelenik.

Az Értekezteten részt vett a Nemzetközi Talajtani Társaság főtitkára, Prof. Dr. F. A. VAN BAREN, DR. R. DUDAL, a FAO képviselője, Prof. Dr. F. AUBERT az UNESCO képviselője, valamint a munkában részt vevő országok nagyrésznének (Bulgária, Csehszlovákia, Franciaország, Jugoszlávia, Románia, Spanyolország, Szovjetunió), felelős szakemberei, köztük Magyarország delegációja.

Európa Szikes Talajainak Térképét az Albizottság elnöke, egyben az Európai Munkacsoport vezetője mutatta be az Értekeztet résztvevőinek, részletesen ismertette a térkép szerkesztésének alapelveit, elkészítésének fontosabb fázisait, állomáisait.

Az Értekeztet résztvevői elfogadták a bemutatott térképanyagot, illetve apróbb módosító javaslataikkal pontosították azt.

Vita elsősorban két kérdésben alakult ki, mégpedig a térképen feltüntetett kategóriák pontos definíciója, számszerű adatokkal, határértékekkel való pontos jellemzése, illetve a potenciális szikes talajok vonatkozásában.

Egyértelmű volt az Értekeztet résztvevőinek állásfoglalása ate tekintetben, hogy az egyes kategóriák meghatározásánál nem lenne helyes merev határértékeket alapul venni (pl. a talaj telítési kivonatának elektromos vezetőképességét, vagy a talaj Na^+ -telítettségének mértékét, stb.), hanem az egyes tényezők fizikai, fizikokémiai és fiziológiai hatását együttesen értékelve kell az egyes kategóriákra jellemző paraméterek rendszerét kidolgozni. Ez a munka különösen a nagyobb léptékű, részletesebb

térképek összeállítása során válik elsőrendű fontosságúvá, s ezért az Albizottság jövőre vonatkozó programjában is szerepel.

A potenciális szikes talajok feltüntetését a térképen minden résztvevő helyeselte, hisz a készülő térkép egyik fő célja éppen az, hogy a jelenlegi szikesedési viszonyok mellett bemutassa a jövőben előforduló szikesedés lehetőségait is, így — első közelítésben — ténylegesen tudományos alapot szolgáltatson a szikjavítási programnak a kidolgozásához, ugyanakkor azonban a további szikesedési folyamatok eredményes megelőzéséhez is. A potenciális szikes területek feltüntetésénél még nehezebb problémát jelent a pontos definíció, hisz errevonatkozóan szinte lehetetlen általános irányelveket megadni, annál is inkább, mivel a természeti viszonyok mellett döntő mértékben befolyásolja azt az ember tevékenysége (pl. az öntözés, mezőgazdasági gyakorlat, drenázs, stb.). Felmerült az a javaslat is, hogy a térképen a potenciális szikes talajok területi ábrázolásán túlmenően tüntessük fel a szikesedés várható jellegét (sófelhalmozódás, Na⁺-telítődés, stb.) és annak okát is (mélyebb, sós talajrétegek; felszínközeli, pangó, sós talajvizek; horizontális talajvízáramlás; tengervíz-beszűrődés; öntözővizek stb.). Végeredményben az a vélemény alakult ki, hogy egy ilyen kis léptékű térképen aligha van mód a részletek elkülönítésére, annál kevésbé, mivel azok többnyire együtt, bonyolultan összefonódva jelentkeznek. A potenciális szikes talajok területi feltüntetésénél pedig ezen a térképen egyetlen lehetőség a természeti tényezők, jelenlegi talajviszonyok és a mezőgazdasági gyakorlat várható hatásainak együttes értékelése.

Az Értekezlet felkérte Szabolcs Istvánt, hogy az elkészült, megvitatott és jóváhagyott 1: 5 000 000 léptékű térképhez — a munkában részt vevő országok szakembereinek a közreműködésével — állítson össze egy kb. 50 nyomtatott oldalnyi magyarázó füzetet, amely Európa fontosabb szikes területeire vonatkozó természetföldrajzi adatok és leírások mellett tartalmazza a térképezési kategóriákat és a potenciális szikesedés definícióit és nyújtson tájékoztatást az alkalmazott kutatások módszertanáról is.

Fontos a határozatnak az a része is, amely Magyarország, Románia, Spanyol-

ország és Jugoszlávia illetékes szakembereit kéri fel arra, hogy a készülő kiadványhoz nagyobb léptékű, részletes példa-térképanyagot bocssássanak rendelkezésre, mégpedig:

a) 1: 1 000 000 vagy ennél nagyobb léptékű térképeket az illető ország szikes talajairól,

b) egy-egy körzet 1: 100 000 léptékű térképeit a felszínmorfológia, hidrológia és a szikesedés közti összefüggések szemléltetésére

c) nagyléptékű (1: 50 000 vagy 1: 25 000) térképeket a másodlagos szikesedés veszélyének előrejelzésére, a szikes talajok mezőgazdasági hasznosítási lehetőségeinek a bemutatására.

A magyar szikkutatás nagy elismerése, hogy a tervek szerint a szóbanforgó kiadványban nemcsak az ország szikes talajainak 1: 500 000 léptékű térképe fog megjelenni, hanem az öntözés talajtani lehetőségeit és feltételeit ábrázoló részletes (1: 100 000 és 1: 25 000 léptékű) térkép-sorozat is.

Az Értekezleten G. AUBERT bemutatta Afrika Szikes Talajainak Térképét.

Az Értekezleten jelentős előrelépés történt a közös európai szolonyecjavítási szabványok kiadását célzó programja tárgyában is. A programért felelős G. SANDU (Románia) külön ülésen tájékoztatta az érdekelt résztvevőket a legutóbbi hónapok munkájának eredményeiről. Kiemelte azt az igen nagy munkát, amelyet a magyar szakemberek fejtettek ki a program sikere érdekében, s amelynek eredményeképpen az Akadémiai Kiadó gondozásában a közeljövőben sajtó alá kerül az „Európai szolonyectalajok” c. gyűjteményes mű — angol nyelven. A FAO és UNESCO jelenlevő képviselői támogatásukról biztosították a programot, sőt ahhoz esetleg anyagi hozzájárulást is kilátásba helyeztek.

A Szlovák Tudományos Akadémia és J. HRASKO Akadémikus a Bratislavai Talajtani Intézet Igazgatója ideális munkafeltételeket biztosított az Értekezlet résztvevőinek, a résztvevők pedig élve a lehetőségekkel — sikeres és eredményes munkát végeztek.

VÁRALLYAY GYÖRGY

Érkezett: 1970. május 21.